

Koncept aktivnosti obujanja temeljnih vrednot za razvoj operativnih veščin dijakov: S.O.S. za male in velike (sočutje, odgovornost, solidarnost)

Concept of activities that will stir basic values for the development of pupils' operational skills

Nina Hladnik

Srednja ekonomska, storitvena in gradbena šola, Šolski center Kranj
ninice44@gmail.com

Povzetek

Koncept aktivnosti z imenom S.O.S. za male in velike je bil idejno zasnovan in izveden na SESGŠ Kranj v šolskem letu 2014/15. Dijaki skozi različne humanitarne in ekološke aktivnosti pridobivajo operativne veščine temelječe na osnovnih vrednotah človeka (sočutje, odgovornost, solidarnost). Neposredno pomagajo sočloveku in naravi, posredno obujajo temeljne vrednote med mladimi. Aktivnosti S.O.S. za male in velike, so nadgradnja uporabnega znanja, saj so operativne veščine (sprejemanje drugačnosti, reševanje konfliktov, ustvarjalnost, ustrezno izražanje lastnega mnenja temelječega na vrednotah, samozavest, odgovornost, ...) odlično orodje za napredek v tekmovalnem svetu in odlična odskočna deska za zaposlitev. Presegajo okvir običajnega pouka, pri katerem gre zgolj za pridobivanje golega znanja, ki ga dijaki kmalu pozabijo. Tovrstne aktivnosti spodbujajo celostni razvoj dijakov, ne zgolj intelekta, pač pa tudi čustveni, duhovni, družbeno-socialni, fizični razvoj. Povezani v medgeneracijsko mrežo z dvema kranjskima osnovnima šolama ter s Kranjskimi vrtci, smo izpeljali nekaj več kot 50 različnih aktivnosti s področja ekologije, humanitarnosti (skupaj zbrali 1.3 tone hrane, oskrbeli cca. 70 družin), tutorstva, podjetništva med mladimi. Z vključevanjem tovrstnih aktivnosti v poučevanje bomo mladim omogočili aktivno vključevanje v trajnostno reševanje ekološke in družbeno-socialne problematike in s tem bogatenje golega formalnega znanja z vrednotami, ki so v tem času še kako potrebne.

Ključne besede: vrednote, celostno poučevanje, duhovni kapital, notranja motivacija

Abstract

The concept of activities called S. O. S. for small and big has been designed and implemented at SESGŠ Kranj in the school year 2014/15. By taking part in different humanitarian and ecological activities, pupils gain operational skill which base on main human values (compassion, responsibility, solidarity). Directly, they help their fellow men; indirectly, these activities stir basic values among youth. S. O. S. for small and big upgrades useful knowledge because operational skills (accepting differences, resolving conflict situations, creativity, appropriately expressing one's own opinion (based on values), self-confidence, responsibility ...) contribute to progress in the competitive environment and increase employment chances. They exceed the limits of normal lessons that offer just knowledge, often quickly forgotten. Such activities promote the comprehensive development of pupils: emotional, spiritual, social and physical, not just intellectual. An intergenerational network with two primary schools from Kranj and Kranjski vrtci has been organised. Together we have carried out over 50

various activities in the fields such as ecology, humanitarianism (we collected 1.3 tons of food, helped cca 70 families), tutoring, and entrepreneurship among youth. By incorporating such activities into school lessons, pupils will be able to cooperate in finding sustainable solutions to ecological and social problems; their knowledge will be enriched with values that are very much needed nowadays.

Keywords: *values , integrated teaching , the spiritual capital , intrinsic motivation*

1. Uvod

S.O.S. za male in velike (S-sočutje, O-odgovornost, S-solidarnost) je koncept obujanja temeljnih vrednot človeka, ki je bil idejno zasnovan na SESGŠ. V šolskem letu 2015/16 je koncept zaživel tudi širše, lokalno in medgeneracijsko, pod okriljem projekta Šole za ravnatelje: Dvig socialnega in kulturnega kapitala v lokalnih skupnostih za razvoj enakih možnosti in spodbujanje socialne vključenosti (SKK). Povezali smo se v medgeneracijsko mrežo z dvema kranjskima osnovnima šolama, OŠ Jakoba Aljaža in OŠ Staneta Žagarja ter s Kranjskimi vrtci. Soustvarjali smo skozi različne aktivnosti, ekološke in humanitarne narave. S svojim delovanjem smo neposredno pomagali naravi in sočloveku, posredno pa obujali odgovornost, sočutje in solidarnost med mladimi, vrednote, ki so v razvrednotenem materialističnem svetu še kako pomembne za trajnostno ohranjanje zdravja našega edinega doma, matere zemlje in njenih prebivalcev. S tem, ko mladi pomagajo sočloveku in naravi, prebudijo svojo srčnost, sočutje, odgovornost, solidarnost in tako pomagajo tudi sebi; občutijo lastno koristnost v družbi, živijo vrednote, so budni.

Aktivnosti katerih namen je medsebojno povezovanje in sodelovanje, pri mladih obudi vrednote, ki prispevajo k večanju skupne blaginje. Kot navajajo Gril in drugi se pri mladih prostovoljcih razvije predvsem občutek lastne koristnosti, spoštovanje drugačnosti med ljudmi in prilagajanje njihovim potrebam. Mladi v takšnih aktivnostih prepoznajo smisel. (Gril idr. 2007, 92). Če se bodo mladi že v šolah naučili pomena solidarnosti, empatije, pomoči drugim, se bodo tudi kasneje lažje odločali za prostovoljsko delo (Gril idr. 2007, 107).

V prispevku skušam utemeljiti pomen in vlogo koncepta S.O.S. za male in velike pri dvigovanju socialnega in kulturnega kapitala in ustvarjanju enakih možnosti ter spodbujanju socialne vključenosti, iz vidika:

- kvantne fizike,
- celostnega poučevanja dijakov,
- duhovnega kapitala,

pri čemer izhajam iz lastnih izkušenj in razmišljanj, podkrepljenih s primeri ter teorijo znanih avtorjev.

2. Vloga in pomen aktivnosti S.O.S. za male in velike

Skozi celotno šolsko leto smo izpeljali širok spekter aktivnosti: medgeneracijsko sožitje, tutorstvo, skrb za socialno ogrožene, pravilno ravnanje z odpadki, omejevanje potrošništva, varčevanje z vodo in energijo, kreiranje podjetniških idej. Dijaki so sodelovali na študiji primera aktualnega problema podjetja iz njihove okolice, obiskale so nas vidnejše osebe s področja ekologije (Prof. Lučka Kajfež Bogataj) in humanitarnosti (Ana Lukner, Anina zvezdica). Aktivnosti so bile večinoma realizirane skozi različne projekte, katere so idejno in organizacijsko izpeljali dijaki, povezani v projektne time.

Projektno delo - delo v vrstniških skupinah je učna metoda, pri kateri se mladi učijo preko aktivnega sodelovanja v projektih od ideje do končnega produkta, navajajo Blazinšek in drugi. Njegova najpomembnejša značilnost je upoštevanje interesov in sposobnosti udeležencev ter možnost da udeleženci dejavnost s tem sooblikujejo ter da se drug od drugega učijo. Obenem omogoča mladim, da se preizkusijo v timskem delu (Blazinšek idr. 2011, 20).

Poudarjam, da dijakov za sodelovanje in izvedbo ni bilo potrebno motivirati, kajti namen sam jim je vzbudil poseben zanos za izvedbo, pri tem pa so mimogrede osvojili tudi veliko potrebnih znanj in sposobnosti (planiranje, timsko delo, komunikacija z zunanjimi partnerji, obveščanje, oglaševanje, organizacija, neposreden stik s sodelujočimi organizacijami, komuniciranje z mediji, vpogled v delovanje humanitarne organizacije Anina zvezdica, ravnanje z odpadki, ...) Zaradi občutka koristnosti se je močno dvignila tudi njihova splošna pripravljenost na sodelovanje in samozavest. Aktivnosti, ki so dodale največ vrednosti socialnemu in kulturnemu kapitalu in našle pomembno vlogo v celostnem poučevanju, razvoju čustvene inteligence med mladimi, bom na kratko izpostavila:

- Zbiranje hrane z daljšim rokom uporabe v sodelovanju z dobrodelno organizacijo Anina zvezdica. Skupaj smo zbrali 1,3 tone hrane in oskrbeli približno 70 socialno ogroženih družin.
- Z akcijo »Novo življenje za stare superge« smo prispevali k povečanju odstotka podarjene in predelane obutve, zbrali smo 340 parov odslužene obutve z namenom ponovne nošnje v deželah tretjega sveta in namenom reciklaže. V Sloveniji 90% obutve pristane na odlagališčih in predelamo ali podarimo samo 10 % obutve. Izrabljeni pari športnih copat so odlična surovina za recikliranje, črni gumasti granulati uporabijo za izdelavo nove obutve in športnih površin.
- Up-cycling, šivilski tečaj za nadgradnjo starih oblačil.
- Tutorstvo v vrtcu, osnovni šoli in med dijaki (učna pomoč otrokom za lažje soočanje s šolskimi zahtevami, pomoč za hitrejšo prilagajanje okolju).
- Medgeneracijsko sožitje med dijaki, učenci in otroci v vrtcu; Dijaki in učenci albanske narodnosti, ki so se že vključili v slovensko kulturo in jezik, so brali pravljice in se igrali z otroci, ki so pravkar prišli iz Kosova. Dijaki so otrokom skozi igro a z izjemno veliko odgovornostjo in žarom predstavljali poklice za katere se izobražujejo.
- Podjetniške delavnice, ki so jih izvajali dijaki SESGŠ za osnovnošolce z namenom predstaviti podjetniške vsebine z osnovami ustanovitve podjetja.

Podjetja vse pogosteje zahtevajo neformalno pridobljena znanja in veščine, ki so kratkoročno profitabilni, šolska spričevala pa priznavajo zgolj kot vstopnico v izbirni proces, navaja D. Podmernik. V postopkih izbire so pomembne socialne in komunikacijske spretnosti, informacijska pismenost, medkulturna usposobljenost ipd. (Podmernik 2011, 15).

2.1. Kvantni pogled na poučevanje

Zakon privlačnosti nas uči, da kar daš, dobiš nazaj. O tem govorijo tudi znani ljudski reki: Kar prihaja od srca, najde pot k srcu. Dobro se z dobrim vrača, slabo s slabim. Kar seješ, to žanješ. Kvantni fiziki univerzum opišejo kot neskončno valovanje naših misli, čustev, besed, dejanj... Znanstveno dokažejo, da večja kot je amplituda oddane energije (misel, čustva), z večjo močjo pritegujemo iste vibracije nazaj v svoje življenje. V luči kvantne fizike je misel energija. Zakon privlačnosti nas uči, da kar daš, dobiš nazaj. Prof. Dr. Radovan Starc odlično pojasni, da višja kot je amplituda oddane energije, večjo moč ima pritegovanje vibracij v naše življenje; Vsaka misel je valovanje – vibracija kvantne energije z različnimi frekvencami. Misel je informacija, pričetek čustev, izgovorjene ali pisane besede, zvoka. Povezana je s simpatijo, antipatijo, naključnostjo, zdravjem ali boleznijo našega telesa. Torej od misli je odvisno, za kaj jo bomo uporabili (Starc 2010, 87).

Za trdne temelje prihodnosti, katerih ustvarjalci so mladi, menim, da so smiselne in nujne ekološke in človekoljubne aktivnosti v učnih načrtih vseh predmetnih področij, saj omogočijo mladim, da skozi izkušnje razvijajo vrednote in se naučijo kritične presoje (pravilne uporabe podatkov in informacij), odločanja in delovanje v korist družbene blaginje. Preko ozaveščanja svojih misli, čustev in navad, mladi s sočutjem in odgovorno spreminjajo svoj odnos do sočloveka in narave, na vsakem koraku, v skupno dobro. Omenjene vsebine imajo izjemen pomen za trajnostno reševanje družbeno – socialne in ekološke problematike tudi iz kvantnega vidika.

2.2. Poučevanje usmerjeno v celostni razvoj mladih

Poučevanje usmerjeno v celostni razvoj dijakov vrača mladim navdušenje za šolo in jim daje možnost za razvoj kritičnega razmišljanja, odgovornosti in kritične presoje. Ni usmerjeno zgolj v razvoj intelekta dijakov. Gre za celostni razvoj, pri čemer se poleg intelekta spodbuja tudi razvoj čustvenega, duhovnega, družbeno socialnega, fizičnega nivoja posameznika. Osnove za tovrstno poučevanje se oblikuje na ravni odnosov učitelj-dijak oz. vzpostavljanju stika z dijaki. Pri vzpostavljanju stika z dijaki velja upoštevati dejstvo, da je njihova pripravljenost za sprejemanje učnih ciljev (volja) različna od dijaka do dijaka. Da lahko v razredu vzpostavimo stik z vsemi dijaki, je potrebno preseči svoja pričakovanja (formalna in neformalna) in biti dober opazovalec, brez sodb. Sledi empatija in usmerjanje njihove energije k skupnim ciljem.

Ob predpostavki, da je volja dijakov in učencev oziroma njihova pripravljenost na sodelovanje različna, pa so **nujne stalne aktivnosti za dobrobit sočloveka in narave**, saj skozi tovrstne aktivnosti vsak lahko **najde svojo lastno vrednost in pomen v družbi**. Predvsem dijaki in učenci, ki jih učitelji radi označujemo kot učno manj uspešne, se skozi tovrstne aktivnosti močno izkažejo. **Občutek koristnosti in vrednosti v družbi jim da zanos in voljo za osvajanje učnih ciljev**, pri čemer se ne razvija zgolj intelekt, pač pa tudi njegova čustvena inteligenca, duhovni nivo, družbeno-socialni nivo, ... Kot utemeljuje teorija J. Donald Waltersa, njihov **nivo energije se dvigne** za enega ali celo dva nivoja; Avtor razvršča otroke glede na njihovo pripravljenosti za sodelovanje v tri skupine, oz. nivoje (Walters 1989, 58).

Samo ena stvar je, ki lahko človeka dvigne iz globin duševne »gostote«, otopelosti, lenobe in obupa: kakršnakoli intenzivna dejavnost. Nobena od pretirano »lahkotnih« dejavnosti, kot so vizualizacija, meditacija, pogovor in pozitivno razmišljanje ni učinkovita. Torej odgovor je v dejanju (Walters 1989, 61).

2.3. Duhovni kapital

Mladi, vključeni v aktivnosti S.O.S.-a, so deležni neprecenljive izkušnje, s katero ozavestijo pomen t.i. »duhovnega kapitala«, ki je temelj čustvene inteligence (spoštljiv in nesebičen odnos do soljudi in narave), le-ta pa predstavlja temelj »socialnega kapitala« in ne nazadnje tudi temelj materialnega kapitala, kar opredelita Danah Zohar in Ian Marshall kot bogastvo od katerega lahko živimo (Zohar idr. 2006, 14).

Življenja ljudi, njihove organizacije in kulture, ki imajo duhovni kapital, bodo dolgoročno stabilnejši zaradi razvoja kakovostnih lastnosti, med katerimi so širše vizije, ki temeljijo na

vrednotah, globalni skrbi ter sočutju, dolgoročnemu razmišljanju, spontanosti (in s tem prilagodljivosti), zmožnost delovanja iz lastnih globokih prepričanj in uspevanja na podlagi raznovrstnosti ter zmožnosti, da se ljudje iz težavnih izkušenj nekaj naučijo in pozneje to pozitivno uporabijo. Če želimo uresničiti kapitalizem, ki zagotavlja trajnost, moramo ustvarjati vse tri vrste kapitala, materialnega, socialnega in duhovnega z uporabo vseh treh vrst inteligence (Zohar idr. 2006, 15).

3. Zaključek

S prostovoljnim in človekoljubnim delom so mladi sočutje prepoznali kot nesebično in brezpogojno ljubeče sprejemanje sočloveka, ne glede na kulturo, socialni status, starost ... Odgovornost so začutili v zavedanju lastne vrednosti, koristnosti v družbi in pomenu ustvarjanja lastne vizije prihodnosti, ki ne sloni zgolj na pomoči iz okolice pač pa na lastnem znanju in sposobnostih, temelječih na vrednotah, ki govorijo v prid trajnostnemu razvoju. Solidarnost med mladimi se je pokazala v nesebičnem združevanju idej enako mislečih in realizacijo le-teh, kar bi posameznik sam stežka dosegel.

Kot primer vrednosti, ki smo jo z aktivnostmi dodali poučevanju in socialnemu kapitalu v našem okolju, navajam zanos in radost vključevanja dijakov in učencev v človekoljubne in ekološke aktivnosti; dijaki in učenci prepoznajo lastno koristnost v družbi, zmanjšajo potrebo po iskanju zadovoljstva v materialnih dobrinah, utrjujejo lastno vlogo v družbi, plemenitijo in osmišljajo znanje ter večajo samozavest za lažje vključevanje v življenje po zaključku šolanja. Posledično se je njihova volja in pripravljenost za sodelovanje dvignila na višjo raven in so sami predlagali nove aktivnosti.

Nesporna je odgovornost vsakega izmed nas učiteljev, da ekološke in humanitarne vsebine tudi v prihodnosti prenašamo na vseh področjih med dijake in učence ter s poučevanjem zajamemo vse plasti razvoja mladih (ne zgolj intelekta). Le tako bomo dosegli napredek v smislu ekološke osveščenosti in oddali svoj delež k aktivnemu in trajnostnemu reševanju ekološke in družbeno socialne problematike v Sloveniji.

Literatura:

- Blazinšek, A., Luštek, A., Gorjan, Š., Rozman, U. Socialni kapital in mladi. Priročnik z delavnicami za razvoj socialnega kapitala pri mladih. Ljubljana: Salve d.o.o., 2011. ISBN 978-961-211-545-6
- Gril, A., E. Klemenčič, M. Zupančič, S. Autor in S. Bandelj. Prostovoljstvo je proizvodnja smisla. Ljubljana: Pedagoški inštitut, 2007. ISBN 978-961-6086-40-0
- Podmenik, D. »Kako do dodatnih znanj, ko diplome ne zagotavljajo (več) ustrezne zaposlitve? Rentabilnost vlaganja v socialni kapital visoko izobraženih iskalcev zaposlitve.« Andragoška spoznanja 2011. 17 (1): 12-23
- Starc, R. Zdravje in poslovna uspešnost skozi meditacijo: izkušnje Hetema Ramadanija. Ljubljana: Sirius, 2010. ISBN 978-961-92188-6-0
- Zohar, D. in Marshall, I. Duhovni kapital – bogastvo od katerega lahko živimo. Ljubljana: Tozd, 2006. ISBN-13 978-961-238-773-0
- Walters, J.D. Vzgoja za življenje. Celje: Mohorjeva družba, 1986.

